

осмислити місце Дж.Мейса в сучасній історіографії голодомору до зворушливих спогадів про навіть поодинокі зустрічі з непересічною людиною. У цьому контексті привертають увагу тексти журналістів газети «День». Найбільше враження справляють сторінки, написані вдовою Дж.Мейса. Історія «глибокого осіннього кохання» залишає глибокий слід у душі кожного, хто її прочитає. Мейс скрізь органічно вписувався у людське середовище: він був своїм в українському селі, у старовинному італійському місті Віченці (де проходив міжнародний конгрес) чи Парижі. Думається, що доречно буде згадати і про перебування подружжя Мейсів у Чернігові, хоча про це й не написано у книзі.

Дж. Мейс двічі відвідав наше місто. У травні 2002 р. він разом з дружиною - українською письменницею Н.Дзюбенко - милувався красою чернігівських каштанів, поспілкувався зі студентською молоддю, зустрічався з журналістами та істориками. Ми були приємно вражені простотою і доступністю американця, його невідомим інтересом до українців. Він, зокрема, розповів, що «першою любов'ю» в історії України для нього стали націонал-комуністи, а улюбленим українським діячем є Микола Хвильовий. У 2003 р. він приїздив до Чернігова у зв'язку з проектом видання збірки історичних нарисів «Чернігівщина incognita», ідею якого було запозичено у редакції газети «День». З цих рядків можна зробити ще один висновок: американський вчений брав активну участь у конкретних справах, спрямованих на реалізацію його ідей, зокрема, це стосується наміру заснування державної наукової установи, співробітники якої б організували й координували всю роботу по вивченню голодоморів. Його цілеспрямованість і наполегливість помітили й відзначили корифеї національної культури. З листа Олеся Гончара до правління Спілки письменників України від 12 червня 1994 р. довідуємося, що: «... створення в Києві Інституту Геноциду на чолі з вірним другом України доктором Мейсом вважаю дуже доцільним і вартим найактивнішої підтримки громадськості. Сподіваюсь, що новостворений Інститут буде Інститутом великої історичної правди, який донесе до світу довгозамовчувану трагедію України в її повному обсязі» (С. 429). Надії видатного українського письменника, як відомо, не справдилися: доктору Мейсу не судилося очолити таку потрібну наукову установу. Але хочеться вірити, що ця кричуща несправедливість - невинуваті зтягнення зі створенням Інституту, - таки завершиться перемогою національно-демократичних сил. У стінах закладу будуть сконцентровані всі необхідні матеріали і продовжено вивчення проблематики, якій віддав своє життя Мейс.

Підсумовуючи, ще раз підкреслимо, що книжка про Дж. Мейса є одним з тих видань, яких гостро потребує наше суспільство. Вона необхідна в усіх українських бібліотеках, школах, вищих навчальних закладах (не тільки там, де вчать майбутніх журналістів), бо вчителю, інженеру, лікарю треба знати історію свого народу, а також долучитися до долі ширшої і гуманної людини. Взагалі, якщо знову звернутися до епіграфа, то треба відверто сказати, що Мейс є істинним представником тієї породи людей, які приходять у світ, щоб зробити його добрішим, чистішим, світлішим. Мабуть, найкращим Пам'ятником йому будуть не щирі слова, а продовження його справи - створення Інституту геноциду, видання повного зібрання творів вченого і громадського діяча. Варто було б також подумати про заснування премії імені Джеймса Мейса. Нею можна було відзначати кращі студентські роботи у царині тієї тематики, до дослідження якої доклав найбільше зусиль видатний учений і велика людина, що своїм життям поборював острівну психологію і мораль.

Сергій Квітницький

КРОКИ НАЗУСТРІЧ СОБІ НА ПАГОРБАХ ЖИТТЯ

Степан Лукасевич. На пагорбах життя. - Тернопіль: Джура, 2006.

«На небі повинні бути різні зірки», - так сказав філософ. Справді, інакше це - не небо. Кожна зірка - по-своєму неповторна та прекрасна. Те ж саме, як на мене, можна стверджувати і про сучасний літературний процес.

На жаль, більшість наших літкритиків зациклюються на гучних іменах (часом всоте переповідаючи одне й те ж), натомість чомусь ігнорують талановитих, цікавих авторів із «глибинки».

Проте книга письменника Степана Лукасевича «На пагорбах життя», яка нещодавно побачила світ, безперечно, заслуговує на увагу. Особливо мені сподобались оповідання та роздуми автора.

«Знаходжу для себе вільні, переважно вечорами і в недільні чи святкові дні, хвилини для зустрічей з думками й словом, які, дякуючи Богові, дедалі частіше й частіше приходять до мене. І тішу себе, і радий, що воно, слово, у мене є, що життя не дало деградувати моїй першій серйозній професії (пан Степан працював журналістом. - С.Д.), що маю, а найбільше - хочу сказати людям про наболіле. А чи зрозуміють вони мене - це вже другорядне. Для мене важливо, що я їм хочу сказати, бо роблю це щиро», - пише Степан Лукашевич.

Книга розрахована на широкий загал читачів. Власне, автор і ставив перед собою таке завдання. Нерідко про досить складні речі він пише напрочуд просто. Але його простота не позбавлена мудрості. У книги - позитивна, добра енергетика. Відчувається, що створила її людина високодуховна, віруюча.

Тут - немало зворушливого. Наприклад, в оповіданні «Інвестиції першого поцілунку». Буквально одним штрихом, якимось зовсім ненав'язливо і невловимо, говорить автор про таїнство першого кохання, бентежного та незабутнього. І яким же було здивування Івана, коли, здавалося б, назавжди загублена у далеких світах Оріся, через десятки років, так несподівано і оригінально нагадала про себе!

Степан Лукашевич - майстер діалогів. У книзі вони - органічні, самодостатні та справді дотепні:

- *Ти, Мироне, ніби прийшов до мене свататися сьогодні, - під'юджувала, чим і виручила чоловіка завжди весела Марина. - Чи не так?*

- *Як би то про мене, то було б легше, - зірвалося у нього з вуст.*

- *Ти про кого, Мироне? - напосідала, жартуючи, Марина. - Може, в тебе хтось з'явився, коли я ходила до сільської заради? - Ой, усміхнулася враз і, ніби виправдовуючись, виправила себе: - До сільської ради.*

(«Приречений»)

Вражає і оповідання «Інтриганки». Ніби скільки вже сказано про війну в Афганістані. Проте загибель молоді жінки, яка, захищаючи свою країну від нашествия чужинців, хотіла застрелити радянських бійців, - не може залишити байдужим жодного читача.

У текстах Степана Лукашевича - багато болісних роздумів про наше минуле, сьогодення і майбутнє. Він - чесний перед собою та іншими, розуміючи, який тернистий шлях попереду. Це усвідомлює і Панько Нечесаний, котрий прийїхав з Америки погостювати у сестри Лесі («Чиказьке гетто»): «Думки в голові Панька Нечесаного роїлися, як бджоли на пасіці. Суперечливі і млосно надокучливі. Вражало все. «До війни тут було ліпше», - думалось Панькові. Опатно доглянуті хатки-садиби, нероз'їджені сільські дороги кінця тридцятих стояли перед його очима, як картинки-спогади. Опрісніле його життя на чужині не мало тієї омріяної уяви про батьківщину. Вона різко розходилася з дійсністю. Навіть пливке прогріте серпневе надвечір'я якимось іншим промінням освітлювало охристі навкруги поля, золотавий захід сонця і сам край неба. Все це ніби штучне, обмертвіле і знелюднене. Не українське. Нагадливо чиказьке». І як підсумок цих міркувань: «Треба щось робити для України... Треба щось робити...»

Як українець, громадянин нашої держави і віруюча людина цілком згоден із думками, висловленими автором в його «Спотиканні» та «Великодні». Цікаво було читати про подивування німця Ганса Шнайдера, що прийїхав до українського села за... передовим досвідом («Заманливе бажання»). Степан Лукашевич зумів створити не надумані, а справді реальні, «повнокровні» персонажі підприємців та чиновників нової формації, які справді вболівають за Україну («Максималіст», «Заманливе бажання» та ін.). Власне, в цьому - неабияка цінність книжки. За будь-яких обставин, ми повинні бачити світло наприкінці тунелю. Інакше для чого взагалі по ньому йти?!

Суголосна мені і розмова Тараса з янголом смерті («Невідворотність»). Зворушило своєю людяністю та християнським прощенням оповідання «Звістка».

Можливо, на цьому варто було б поставити крапку. І видати окремою книжкою афоризми. Це - чудово, що автор написав стільки влучних і дотепних, часом дошкульно іронічних мініатюр. Проте, на мою думку, не варто в одній книзі поєднувати настільки різні розділи (оповідань та роздумів, афоризмів і поезії). Відверто кажучи, вірші особливого враження на мене не справили. Афоризми - цікавіші і парадоксальніші. Деякі я із задоволенням занотував собі на загдуку: «Хто вгору йде, той рідко опускає голову вниз», «Хто сміється над собою? Сильний та впевнений у собі», «Брехня - як розпусна жінка: люблять усі, а заміж ніхто не бере», «Вибори -узаконена форма обману», «Український народ... узаконює свій вищий популістський орган - Верховну Раду. І не несе за це жодної відповідальності...», «Загадка: «Казка на одну ніч?» Відповідь: «Чужа жінка»...

Нерідко автор досить вдало трансформує народні приказки та прислів'я: «І зайцю інколи потрібен стоп-сигнал», «Часом і гарбузи на городі вагоміші за київського дядька», «Хто не ризикує - той ризикує ще більше».

Останній афоризм я вчитав у ще одній, новій публіцистичній книзі Степана Лукасевича «Кроки назустріч собі», де він демонструє непересічний журналістський талант. І хоч пан Степан вже тривалий час не працює у мас-медіа, без сумніву, він залишається гідним представником «четвертої влади». Адже його публіцистика - справді цікава і не скороминуша.

Отже, вітаю Степана Лукасевича з новим творчим доробком і щиро бажаю нових книг, які б допомагали вдячному читачеві робити на пагорбах життя мужні і мудрі кроки назустріч собі.

Сергій Дзюба

ЯТРАНЬСКА ГРОМАДА

Так називають себе письменники та науковці з усієї України і закордону, об'єднані навколо літературно-мистецького і громадсько-політичного журналу «Ятрань». Часопис має чітку концепцію - «сприяти реалізації творчих потенцій української глибинки - заради загального піднесення процесу українського державотворення».

І журнал таки активно підтримує талановитих літераторів та науковців, які мешкають у різних регіонах України, а також у діаспорі. Адже посереднім письменником можна бути і в Києві чи Парижі, натомість на хуторі Матіївка, в Бахмацькому районі на Чернігівщині, живе, на мою думку, один із найталановитіших і найвідоміших сучасних українських письменників Кость Москалець. Ось вам і «провінційний» Бахмач!

Часопис має свої представництва в Нью-Йорку, Києві, Харкові, Тернополі, Дніпропетровську, Кіровограді... А головний редактор журналу Сергій Ткаченко (поет, перекладач, публіцист), член Національної спілки письменників України, працює в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй у США.

Нещодавно побачило світ шосте число «Ятрані». Маємо кілька десятків справді цікавих, оригінальних публікацій, з-поміж яких, в першу чергу, вирізняється відкук Сергія Ткаченка на «Денники» Петра Сороки. Власне, у такому контексті тексти Сороки ще ніхто не розглядав. Дослідники творчості пана Петра відзначали філософські асоціації «Денників», їх афористичність, відчоченість стилю, блискуче неповторну пейзажну лірику та вражаючу оперативність автора щодо висвітлення сучасного літературного процесу. Натомість Сергій Ткаченко акцентує, що «Денники» - тексти глибоко віруючої людини, а саме - християнського письменника. Цілком згоджуюся: віра Петра Сороки - непоказна, ненав'язлива, але справжня.

Пану Петру нерідко дорікають «занудністю», але він - просто хороша людина, позбавлена задрощів, манії величі та прагнення скандальної слави за будь-яку ціну. Власне, цим він мені (та й не лише мені) і імponує. Пам'ятаю, як свого часу я протягом десяти років вів щоденникові записи. Їх назбиралося рівно десять товстих зошитів. Одного разу я все це уважно перечитав і благополучно спалив. Не жалкую: у разі їх публікації постраждало б немало талановитих людей. Хоч, звісно, деякі скандальні моменти, розписані дуже відверто, оприлроднені у той чи інший спосіб, зробили б моє ім'я значно популярнішим. Тільки мені така популярність не потрібна. Петру Сороці - теж. Це чудово розуміє і Сергій Ткаченко. Проте він не лише рецензує «Денники» свого колеги, а й крізь їх призму наводить немало навдивовижу цікавих міркувань та фактів із життя Ісуса Христа і Марії Магдалени.

Привертають увагу і публіцистичні нотатки Сергія Ткаченка «Від Ятрані до Прута» про свою подорож Україною (він пропагував журнал «Ятрань», активно спілкуючись з літераторами, освітянами, працівниками культури...). Уявляю, як фанатично треба любити свою справу, аби зважитися на таке подвижництво!

Зацікавили мене також Ігор Мойсеїв - своїм дослідженням «Св. Себастьян», Петро Сорока, Леся Степовичка, Віктор Женченко, Володимир Корнійчук, Володимир Бровченко, Володимир Капустін і Тамара Журба - поетичними добірками, Марина Павленко - чудовою прозою (!!!), Михайло Сидоржевський - статтею «Чужа хата - не своя», Всеволод Ткаченко дослідженням «Двомовність в Алжирі: найбільше соціальне зло й найглибша психологічна рана в душі алжирського народу», Олександр Шарварок - спогадом «Самітність» (про Олександра Тесленка, Івана Царинного та Івана Козаченка)...

Безперечно, часопис «Ятрань» має власне неповторне обличчя. Він не копіює інші видання і наполегливо робить свою справу, об'єднуючи українців по обидва боки Дніпра.